

sandžak

NACIONALNA REVIJA ZA POLITIKU I KULTURU

SABAHUDIN SELIMVIĆ,
PREDSJEDNIK ŠURE U LUKSEMBURGU

**IDEJA
EVROPSKOG
MUFTIJSTVA
NAŠA JE REALNA
POTREBA**

SANDŽAK JUČE I DANAS

Поштарина плаћена.

ПРИМЕРАК 1— ДИИ.

САНЦАК

ЛИСТ ЗА КУЛТУРНО И ЕКОНОМСКО
ПОДИЗАЊЕ САНЦАКА.

ИЗЛАЗИ СВАНОГ 1 и 15 У МЕСЕЦУ

УРЕДНИК: МИЛИВОЈЕ П. ЖУГИЋ.

Рукописи се шаљу:
УРЕДНИШТВУ „САНЦАКА“ — ПРИЈЕПОЉЕ.
Рукописи се не враћају.

Пријеполје, понедељак 1 фебруар 1932.
БРОЈ 1 — ГОДИНА 1

Претплата за једну годину 20 дина, на полат
године 10 динара.
Претплату шаљу:
АДМИНИСТРАЦИЈИ „САНЦАКА“ — ПРИЈЕПОЉЕ.

ISSN 0354-2661

9 770354 266100

МЈЕСЕЧНА NACIONALNA REVIJA ZA POLITIKU I KULTURU «SANDŽAK» | BR. 182 | FEBRUAR 2015.
CIJENA 100 RSD | CG 1€ | BIH 2 KM | EU 3 EUR | USD 5 \$ | CH 4 CHF | GB 4 GBP | TR 4 TL

www.revijasandzak.com

NACIONALNA REVIJA ZA POLITIKU I KULTURU "SANDŽAK"
IZDAVAČ: ZAJEDNICA SANDŽAČKE DIJASPORE (ZSD)

DIREKTOR

MITHAT EF. MUJOVIĆ (mmidhat@gmail.com)

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

EDIN ZEĆIROVIĆ (zecirovic.edin@gmail.com)

POMOĆNIK GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA
MUHAMED ĆEMAN (muhamed.ceman@gmail.com)

TEHNIČKI UREDNIK

SENAD REDŽEPOVIĆ (senko_x@hotmail.com)

LEKTOR

MAHMUT SULJOVIĆ (mahmud.s@hotmail.com)

REDAKCIJA

HAZBIJA KALAČ (hazkal@live.com)

JAHJA FEHRATOVIĆ (korektor_sveznadar@hotmail.com)

ADMIR MURATOVIĆ (muratovic.admir8@gmail.com)

SULEJMAN ALIČKOVIĆ (alickovic_sulejman@yahoo.de)

MUHAMED MAHMUTOVIĆ (mahmutovic.m@gmail.com)

MERSADA NURUDDINA AGOVIĆ (nuruddinaa2@gmail.com)

SUAD BEĆIROVIĆ (s.becirovic@uninp.edu.rs)

ZAIM REDŽEPOVIĆ (zaimredzepovic@yahoo.com)

ALEN DURAKOVIĆ (durakovicalen@gmail.com)

FERID BULIĆ (ferid.bulic@gmail.com)

SARADNICI

HAKO DULJEVIĆ, ŠEFKET KRČIĆ, ŠERIF ŠAČIĆ, AIDA ZORONJIĆ, FIKRET ZORONJIĆ, SULEJMAN ALIČKOVIĆ, ADNAN HASANOVIĆ, ARMIN ŠABOTIĆ

Edin Zećirović
SANDŽAK JUČE I DANAS

Mithad R. Ćeman
KA SPOZNAJI SEBE

Mersada Nuruddina Agović
DOVEDIMO LAĐU DO NJENE LUKE!

Intervju
SABAHUDIN SELIMOVIĆ,
PREDSJEDNIK ŠURE U LUKSEMBURGU

Alen Duraković
HISTORIJA, SLOBODA...

RUKOPISI I
FOTOGRAFIJE SE
NE VRAĆAJU

DIZAJN
IFET ALIČKOVIĆ

ADRESA
GRADSKA 1, 36 300 NOVI PAZAR
TEL: 066 / 322-181, FAX: 020/322-181
E-MAIL: revijasandzak@gmail.com

SANĐŽAK JUČE I DANAS

Već sada davne 1932. godine, tačnije u ponedjeljak 1. februara, smjelom akcijom, odvažnošću i nadasve hrabrim zalaganjem grupe istaknutih intelektualaca sa prostora Sandžaka izišao je u Prijepolju prvi broj Revije „Sandžak“, naslovljen kao list za kulturno i ekonomsko uzdizanje Sandžaka. Dakle, ovih dana su se navršile pune 83 godine od kada su smjeli entuzijasti počeli afirmirati ideju istinskog oslobođenja i razvoja Sandžaka, zagovarajući njegovu autonomnost u okvirima postojećeg državnog uređenja. Dočim, obzirom na nove geopolitičke okolnosti, odnosno razdijeljenost Sandžaka na crnogorski i srbijanski, ova ideja je i dan danas i te kako živa, uvažavajući to novo faktičko stanje, kroz formu prekogranične autonomne EU-regije.

Razmišljao sam čime da častim čitaoce na jedan ovako značajan datum i došao sam na ideju da potražim u arhivama prve brojeve ovog lista iz davne 1932. godine kako bi napravili komparaciju stanja u Sandžaku iz tog i današnjeg perioda. Imao sam sreću da moj veliki pijatelj Salahudin Fečić (jedan od predhodnih urednika Revije Sandžak) posjeduje poprilično kompletnu arhivu ovog lista, koju mi je zdušno ustupio na uvid.

Listajući prve brojeve „Sandžaka“ ono što odmah pada u oči jeste da se list zaista bavi tada aktualnim problemima Sandžaka: lošom infrastrukturom, nedovoljno razvijenom administracijom, u potpunosti zapostavljenim selom, lošim stanjem školskih zgrada, zapostavljenosti prirodnih resursa i sl. Nadalje ću iznijeti niz citata iz prvih brojeva koji slikovito opisuju tadašnje prilike u Sandžaku.

U broju 18 iz 1932. godine, bivši ministar u vladi J. Jovanović u tekstu „Železnica kroz Sandžak“ piše o planovima austrougarske da železnicom spoji Sarajevo sa Skopljem preko Sandžaka i Kosova. Ministar Jovanović čak iznosi tvrdnje da je postojao i projekat koji je uradila austrougarska administracija, ali da kraljevska vlast u Beogradu nije poka-

zala interesovanje za tako nešto, pod izgovorom visoke cijene željeznice. Još tada je razmatrana trasa Banja Luka – Jajce – Sarajevo – Uvac – Priboj – Prijepolje – Sjenica – Novi Pazar – Mitrovica – Skoplje. Na kraju teksta ministar Jovanović konstatuje: „Siromašni Sandžak, bogat zdravim i svesnim građanima, bio bi u boljem položaju nego danas“...

Imalo bi mnogo toga interesantnog iz tog ranog perioda „Sandžaka“ prenijeti i citirati, ali da ne bi opterećivali čitaoce, ograničiću se još na jedan interesantan tekst koji govori o stanju mlade sandžacke intelektualne elite iz tog perioda. Inače u narednim brojevima planiramo uvesti redovnu rubriku koja će se baviti pregledom i analizom starih brojeva „Sandžaka“. Takođe u broju 18 iz 1932. godine, u tekstu pod naslovom Naša omladina C. Janković piše o podjarmljenosti omladine od strane vladajućih stranaka, pa veli: „I onda se rezonuje, idem u koju od vladajućih partija. U njihovim redovima sigurno se neću mučiti. Nemam vremena da mislim na nezbrinute članove društva, na ponižene i bespomoćne, jer slepac slepcu ne može pokazati put. I ja sam željan svih radosti života, pa šta mari, ako materijalizam uništi čoveka i u meni? Glupo je biti čovek među životinjama. To je i nepraktično i ne treba dozvoliti da me vreme pregazi“... Opisujući profil mladog političara autor teksta dalje kaže: „Oni su ulazili u vladajuće partije mahom iz računa. Na zborovima su licemerno uzdisali nad narodnim nevoljama, a iskreno mislili samo na svoj džep. Do guše uvaljani u osećaj nezajažljive pohlepnosti za novcem, umeli su bestidno da se preturaju iz jedne u drugu za sebe materijalno i karijerski povoljniju situaciju, da trčkaju oko moćnih političkih ljudi i savijaju grbaču pred svakim onim, od koga mogu imati koristi.“

Usporedbu sa današnjim stanjem prepuštam svakom čitaocu ponaosob. Svaka sličnost sa današnjim stanjem, ljudima i događajima je nenamjerna, već slučajna i nasumična, a ponajviše je plod čitalačke mašte.

Поштарина плаћена.

САНЦАК

Рукопис се шаљу:
УРЕДНИШТВУ „САНЦАКА“ – ПРИЈЕПОЉЕ.
Рукопис се не враћају.

ПРИМЕРАК 1 — ДИМ.

ЛИСТ ЗА КУЛТУРНО И ЕКОНОМСКО
ПОДИВАЊЕ САНЦАКА.
ИЗЛАЗИ СВАНОГ 1 и 15 У МЕСЕЦУ
УРЕДНИК: МИЛИВОЈЕ П. ЖУГИЋ.

Пријепоље, понедељак 1 фебруар 1932.
БРОЈ 1 — ГОДИНА 1

Претплата за једну годину 20 дина, за пола
године 10 динара.
Претплату слази:
АДМИНИСТРАЦИЈИ „САНЦАКА“ — ПРИЈЕПОЉЕ.

Развој, стање и потребе Санџака

Г. др. Драгољуб Јовановић, професор универзитета из Београда, познати наш научни и јавни радник пропутно је летос кроз Санџак.
Г. Јовановић је био љубаван се нам је изложио стање и по-

нема. Ове чињенице нису непрестива сметња за напредак Санџака, Долина Лима је још сасвим неискоришћена: то је, међутим, санџачка Морава. Полимље

KA SPOZNAJI SEBE

DRUŠTVO SA KOJIM NE MOŽEŠ PROPASTI

Čovjek je kompleksno stvorenje čiju ličnost grade njegova životna iskustva. Kreirani smo iz mnoštva raznih doživljaja i situacija, koje u spoju sa našom jedinstvenošću prave naš karakter. Ako bismo željeli biti još precizniji, onda možemo reći da je naša reakcija na doživljaje i životne situacije ustvari naš karakter, jer primjećujemo da isti događaji različito djeluju na ljude. Obzirom da je čovjek sklon narcisoidnosti i samoumišljenosti, samim tim mu je teško da ima realan sud o sebi, već mu uvijek vlastito ponašanje izgleda opravdavajuće i ispravno. Zbog te činjenice čovjek često zanemaruje mišljenja drugih o sebi zaboravljajući da je u velikoj mjeri onakav kakvim ga drugi

doživljavaju. Različiti ljudi u različitim okolnostima stiču različit sud o tebi, te je zbog toga čovjek osoba sa više lica.

Mnogo je načina da realno procijenimo sebe i svoje pravo lice, ali, ovom prilikom, želim da spomenem dva koja su puzdana a lahka za sprovedbu. Riječ je o osluškivanju mišljenja naših članova porodice, žene, djece, roditelja... kao i iskrenoj ocjeni naših najprisnijih prijatelja (halila), koje možemo doživjeti kao lično ogledalo.

PORODICA U DEFINIRANJU LIČNOSTI

Prilikom svakog izlaska na javno mjesto pokušavamo se predstaviti u najljepšem svjetlu, pa vodimo računa o tome da budemo čisti, očešljani, lijepo obučeni, fino se ponašajući, vodeći računa

o javnom mnjenju. Sve je to pohvalno i našom vjerom naređeno, ali javno vladanje je standard koji nameće i kreira naša okolina i ne mora biti odraz naše želje i ubjeđenja. Ali, kada uđemo u svoje kuće, i kada se osamimo sa svojim porodicama, tada spadaju neke naše maske i na toj porodičnoj sceni pokazujemo nešto drugačije lice, koje je naposljetku bliže istini i bliže našoj suštini. Kada ostanemo sami, tada idemo korak dalje, pa smo skloniji i odvažniji u činjenju harama, a upravo zbog toga islamski moral ide do tih krajnjih granica, pa se od nas traži da se bojimo Allaha gdje god bili, i mnogobrojni su hadisi na ovu temu.

Govor našega Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Najbolji od vas su oni koji su najbolji prema svojim ženama..." tretira temu maski i pravoga lica. Uko-

liko želimo da budemo iskreni prema sebi i ukoliko stvarno želimo da upoznamo, ili bolje rečeno, spoznamo samoga sebe, onda je mišljenje našega bračnog druga i mišljenje naših ukućana najbolji način za to. Da li se raduju tvom dolasku i prisustvu? Da li stimulatивно i kreativno djeluješ na njih? Da li uvažavaju tvoje mišljenje? Da li pamte tvoja zapažanja? Da li cijene tvoja nastojanja? To su neka od pitanja na osnovu kojih, ukoliko dobiješ iskrene odgovore, možeš biti profajler svoje ličnosti.

LJUDI SE SASTAVLJAJU NA OVOM SVIJETU PRIJE BUDUĆEG

Drugi način na koji možemo doći do ovih bitnih saznanja i samospoznaje jeste profiliranje naših najprisnijih prijatelja. Mnogo je ljudi koji nas okružuju, od kojih je mnogo onih koje poznajemo i sa kojima se družimo, ali mali je broj onih koje doživljamo prisnim, a u najvećem broju slučajeva takvih je manje negoli prstiju na jednoj ruci. Upravo taj odabir par njih iz tog

mora poznanstava nešto govori o našoj ličnosti jer mi tražimo sebi srodne duše. Hadis koji govori o tome da je vjernik ogledalo svome bratu prije svega se odnosi na to da će mu ukazati na njegov nedostatak i mahanu te da će mu pomoći u ispravljanju greške, ali može nam ukazati i na to da Allah sastavlja ljude na ovom svijetu prije Budućeg. U drugoj predaji naš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže da je čovjek na vjeri svoga druga i savjetuje da dobro obratimo pažnju koga uzimamo za prijatelja.

Nepobitna je činjenica da je najbitniji faktor koji utiče na odabir prisnog prijatelja sličnost u stavovima i moralnim kriterijima. Zbog toga, procjenjujući ličnost svoga prijatelja, procjenjujemo sami sebe. Odgovarajući sebi na pitanje šta je to zbog čega se družim sa dotičnom osobom, dajem odgovor na pitanje ko sam ja. Da li je moje prijateljstvo sa njim zbog njegove iskrenosti, inteligencije, posvećenosti dobru, marljivom odnosu prema ibadetu, ili je možda moje prijateljstvo sa njim zbog njegovog društvenog statusa te even-

tualno zbog njegovog toleriranja mog javnog grijeha? Ne treba biti utopista i mora nam biti jasno da je toleriranje manjih propusta i nadostataka u osnovnom radnom opisu najboljeg prijatelja, ali je jako važno to da li se on sa tim stvarima koje su pri nama pomirio ili vrši konstantan pritisak kako bi to prevazišli. Ali to su već suptilne strane naših prijateljstava.

Treba da se zapitamo kakav uticaj ostavljamo na one sa kojim komuniciramo? Da li širimo optimizam i potstičemo na dobro ili radimo suprotno tome? U jednom hadisu spominje se da produktivni muslimani tako jako zrače pozitivnošću da oni koji su sa njima ne mogu biti od propalih. Ako izračunamo procenat našeg pozitivnog djelovanja na porodicu i okolinu, dobit ćemo odgovor na pitanje kakvi smo mi.

Kada završimo sa samoanalizom i kada spoznamo gdje smo i kakvi smo, trebamo se zapitati kakvi bi željeli biti i gdje bi željeli stići, jer je nadogradnja konstantan proces svake razumne osobe.

Mersada Nurudđina AGOVIĆ

DOVEDIMO LAĐU DO NJENE LUKE!

„Kad znamo gdje idemo, već smo na pola puta.” – vele mudri. Nakon desetak genocida nad Bošnjacima tokom jednog stoljeća, moja generacija se krajem osamdesetih godina ohrabrila da, iz sigurnosnih razloga, počne graditi svoju ‘lađu’, bošnjačku lađu, jer je bilo sve očitije da nam komšije zbog, kako su kazali, davne “turske krivnje” spremaju još jedan pokušaj nestanka sa ovih prostora. U vrijeme agresije Srbije, Crne Gore i Hrvatske na majku Bosnu, već smo imali odlučnog kapetana bošnjačke lađe, prvog predsjednika nezavisne republike Bosne i Hercegovine, kao i odane branitelje čija se ljubav prema domovini opjevala u stihovima poput ovih:

„Duga zimska noć, majko moram poč,

rodna gruda pradjedova, evo zove u pomoć!

Ako se, majko, ne vratim, nemoj me zalud čekati

pusti jednu suzu tihu i prouči mi fatihu, nek me ona isprati.

... Čuvaj mi sestru pazi je, jer majko jednom da mi je

vidjeti iz zemlje rosne kako kćeri

moje Bosne sad rađaju gazije.”

I, hvala dragom Allahu dž.š., rođena je odvažna elitna generacija elitnoga naroda koja više ne prihvata, decenijama joj nametnuti, kompleks niže vrijednosti, samouvjerena, ponosna, jaka i sposobna - naša današnja bošnjačka omladina. Dok smo joj trsitali put ka slobodi podučavali smo je poštivanju i samopoštivanju, kako bi u slučaju nekih novih haosa u zemlji znala čvrsto držati kormilo svoje lađe u svojim rukama.

Na žalost, moja, danas srednjovječna generacija je u svojim redovima imala i primjerke inferiornih “zaleđenih komunističkih mozgova” koji su nam opstruirali svaki značajniji projekat, zatim, beskorisnih “akademika”, prodanih bošnjačkih ministara, narodnih izdajnika, ratnih i postratnih profitera koji su našu ‘lađu spasa’ bušili gdje god su stigli. Rane zadane njihovom rukom su nas boljele više od tuđinskih. Kasnije su se pojavili i paravjerski “lideri” i njihovi sljedbenici koji su, kao i ostali izdajnici, zagovarali nošenje režimskog jarma i pokornost njemu.

DIJAMANT U HRPI KAMENJA

Bilo je mnogo olujnih dana i zapljuskivanja ogromnih dušmanskih talasa sa svih strana, dok bušenje i unutrašnjosti lađe od strane poznatih bošnjačkih izdajnika nije jenjavalo. Jedan mladi kapetan je zasijao kao dijamant u hrpi kamenja i postao admiral koji je odlučio da, po cijenu života, pred vanjskim i unutarnjim neprijateljem ne popusti. Rasporođivao je svoje malobrojne, ali hrabre i vrsne borce na oba fronta u borbi sa oba neprijatelja. Oni su ga slijedili u svemu, pa i spremnosti da za svoju plemenitu misiju žrtvuju svoj život. Veoma brzo je osvojio simpatije cijelog naroda i postao njegov lider – duhovni otac.

Vremenom je toliko ojačao da je osnovao brojne institucije na svojoj ponosnoj ‘lađi’: vjerske, nacionalne, obrazovne, kulturne, humanitarne, socijalne, sportske, medijske i druge koje treba da budu na usluzi generacijama koje stasavaju. Podigao je jake kriterije vrednovanja i standarde u svim oblastima društvenih angažmana. Bošnjačka čast je Bošnjaku konačno vraćena. Svaki putnik na njegovoj ‘lađi’ je po-

na primjer, dvostrukih aršina koje je Francuska kao moderna zemlja nedavno pokazala prema slobodi govora. Naime, Francuska, kako smo se uvjerali, osuđuje i kažnjava građane koji vrijeđaju jevreje, a ne osuđuje i ne kažnjava građane koji vrijeđaju muslimane i Božijeg Poslanika Muhammeda s.a.v.s.

Naša mlada snaga se postavila spram tog problema tako da je osudila nedavni poznati atentat na novinare koji su vrijeđali Poslanika s.a.v.s., ali osudila je i licemjerstvo države koja mjeri stvari i pojave pomenutim dvostrukim aršinama. U tom cilju, organizirala je mirne proteste dostojanstveno braneci svoje svetinje i time pokazala svijetu da nije i ne smije biti samo pasivni posmatrač u toku dešavanja značajnih društvenih promjena.

Posada i putnici naše bošnjačke lađe spasa educirani su da čuvaju svoje porodice od propasti, jer znaju da je jaka i uspješna porodica najjači stub društva. Harmonija koja se uspostavi u porodici može da se prenese dalje na društvo, ali od 'glave porodice' koja nije uspostavila red u svojoj vlastitoj porodici, ne očekuje se da uspije zvesti taj red van porodice. Zato se mladi budući bračni parovi u našim obrazovnim institucijama, kao i u svojim primarnim porodicama, educiraju o pravima i dužnostima, primjerima životnih uspona i padova, uzornih i uspješnih brakova, značaju posvećivanja pažnje članovima porodice, opasnostima od međusobnog otuđenja u savremenom dobu itd.

Mi našu djecu učimo da je 'dobro' najveća moralna vrijednost. Učimo ih da činjenje grijeha izazi-

va tjeskobu u duši, jer smo stvoreni s jednom posebnom vrijednošću koja se zove 'savjest', učimo ih, zatim, značaju dove, lijepom postupanju prema svemu stvorenome, primjerima dobročinstava iz naše bliže i dalje povijesti i drugim značajnim vrijednostima.

POVIJEST SVE BILJEŽA

Moja generacija je ona koja je izbacila marksizam iz obrazovnog sistema, ubacila vjeronauku u školski sistem, vratila Bošnjacima oduzeti maternji jezik, etničku, nacionalnu pripadnost, oslobodila vjeru iz zidova džamija i kuća i izvela je u sve sfere života, odbranila domovinu, kućni prag i osigurala mehanizme zaštite prava i sloboda zatečenih kod prijašnjih generacija, kao i onih nedavno stečenih. Uz svu nadljudsku žrtvu i borbu, iznjedrila je i generaciju kojoj mirne duše, danas, može predati vrijedne emanete na čuvanje.

Naša olujna plovidba se polahko bliži svom kraju. Talasi su sve manji, a mirna luka sve više na vidiku. Uplovit ćemo u nju poput Nuha a.s. i diviti se uspjehu koji smo postigli Allahovom Pomoći i Njegovom neizmjernom Milošću. Bez sumnje, naša će djeca, s dužnim poštovanjem i zahvalnošću, znati čuvati i unaprijediti velike blagodati koje su im dodijeljene. Neka će biti tužna zbog toga po čemu im je narod upamtio pretke i povijest zabilježila, ali nek im za utjehu bude činjenica da će na Sudnjem Danu svako samo svoje breme nositi.

stao svjestan svojih i tuđih ljudskih prava i reagirao bi na svako njihovo kršenje i diskriminaciju.

Nevladine organizacije su se u velikoj mjeri počele uključivati u kreiranje javne politike. Vrijednim i požrtvovanim pojedincima je data šansa za iskazivanje umijeća, vještina i sposobnosti, dok je ljudima štetnim po prosperitet zajednice zaustavljeno njihovo štetno djelovanje, jer se ova vrsta ljudi kao i druge brodske štetočine-miševi, prvi guraju na siguran brod koji isplovljava, a prvi ga napuštaju kada dođe do bilo kakve nedaće.

ODVAŽNA BOŠNJAČKA OMLADINA

Naša omladina se, u međuvremenu, osposobila da prepozna dvostruke aršine tretmana vrijednosti u društvu lažnog sjaja, poput,

IDEJA EVROPSKOG MUFTIJSTVA NAŠA JE REALNA POTREBA

REVIJA: Uvaženi gospodine Selimoviću, zamolili bi Vas da na početku ovog razgovora ukratko predočite trenutačno stanje muslimana u Luksemburgu u brojčanom i organizacionom smislu. A ujedno Vas molimo da predstavite i instituciju Šure na čijem čelu se nalazite.

SELIMOVIĆ: Najprije bih se zahvalio Allahu, dž.š., na svjetlu Njegove upute koja sija i u ovom našem Luksemburgu. Zahvaljujem Mu se na Njegovoj pomoći i na svim blagodatima koje je darovao Svojim robovima. Donosim salavat i selam na Njegovog miljenika Muhammeda, a.s., visoko uzdignutog i do Sudnjega dana nedokučivog, zatim neka je selam na njegovu časnu porodicu, ashabe i na sve one koji ga istinski slijede. Amin! Osjećam i iskrenu potrebu da se u svoje lično ime, kao i u ime institucije koju predstavljam, te u ime svih muslimana države Luksemburg, zahvalim Reviji Sandžak na iskazanom interesovanju i nastojanju da vašim čitateljima, bar djelimično, predstavite stanje ovdašnjih muslimana, način njihovog organizovanja i aktuelna događanja koja se vežu za našu zajednicu.

U Luksemburgu kao i u drugim evropskim zemljama zakonom nije dozvoljen popis stanovništva na osnovu vjerske pripadnosti, tako da kada je u pitanju broj muslimana, ne postoje zvanični podaci. Do skoro se manipuliralo sa ciframa od 10000 do 15 000, da bi nedavno, po prvi put, prilikom govora o nemilim događajima koji su se desili u Parizu, podpredsjednik vlade Schneider, između ostalog, pomenuo da u zemlji živi oko 18000 muslimana, što u zemlji sa nešto više od 500000 stanovnika, čini da muslimani budu druga vjerska zajednica po brojnosti, odmah poslije katoličke zajednice, uz napomenu da je muslimanska zajednica u stalnom kvantitativnom progresu. Kao i u drugim

**SABAHUDIN SELIMOVIĆ,
PREDSJEDNIK ŠURE U LUKSEMBURGU**

Revija Sandžak

zemljama zapadne Evrope muslimani su i ovdje organizovani kroz razna udruženja humanitarnog, kulturno-obrazovnog i sportskog karaktera. Ipak za mene najbitniji oblik organizovanja muslimana, posebno u dijaspori svakako je džematski oblik, tj. organizovanje na zdravim osnovama jakih i funkcionalnih džemata, spremnih i sposobnih da odgovore na sve vrste izazova, bez obzira dolazili oni iznutra ili izvana. Imajući u obzir činjenicu da je još uvijek riječ o prvoj generaciji muslimana, i sve ono što po prirodi stvari prati tu generaciju, počev od statusnih preko jezičko-administrativnih pa do egzistencionalnih problema, lično sam zadovoljan postojećim kvantitativno-kvalitetnim nivoom organizovanosti naših džemata i zajednice muslimana generalno. Trenutno ovdje funkcionalno egzistira 9 džemata, od kojih čak 6 posjeduje svoje prostorije, a sve to uprkos činjenici da je prosječna cijena kvadratnog metra stambeno-poslovnog prostora u ovoj državi oko 4000 eura. Deseti džemat je trenutno u fazi formiranja. Činjenica je da postojeći prostori nisu uvijek i najadekvatniji, ali zaista su ohrabrujuće pozitivne tendencije u ovom domenu. Šura je krovna institucija, odnosno, vrhovno predstavničko tijelo muslimana u Luksemburgu, naša Islamska zajednica sa svim svojim osobenostima i specifičnostima, uređena svojim statutom, internim pravilnikom i izbornim pravilnikom. Oformljena je 2003. godine sa ciljem boljeg organizovanja i međusobnog uvezivanja muslimana, i sa ciljem rada na procesu zvaničnog priznavanja muslimana kao zajednice i islama kao religije od strane Velikog vojvodstva. Od njenog osnivanja pa do danas prošla je kroz nekoliko oblika uređenja da bi danas bitisala kao federacija džemata. Od de-

set ranije pomenutih džemata u sastavu Šure trenutno je šest. dok je procedura za priključivanje sedmog džemata u završnoj fazi. Naime, ostaju još određene administrativno-pravne stvari koje dotični džemat treba regulisati prije nego postane punopravni član. Vijeće Šure konstituše 12 članova, koje putem izbora biraju muslimani ove države. Putem izbora u Šuru ulazi kandidat sa najvećim brojem osvojenih glasova, s tim što se svakom džematu garantuje neovisno od broja osvojenih glasova prolazak barem jednog kandidata. Bitno je i istaći da ni jedan član Šure ne može biti opozvan od strane džemata koji ga je predložio kao kandidata na izborima iz razloga jer mu mandat osiguravaju glasovi muslimana na nivou cjelokupne muslimanske zajednice u zemlji. Evidentno je da se iz ovoga do sada rečenog naziru neke specifičnosti Šure koje sam ranije pomenuo. Naime, članovi, odnosno vijećnici Šure moraju biti uzoriti muslimani ali ne i vjerski službenici već takoreći civilna lica. Njihov rad je u potpunosti baziran na volonterskoj osnovi, dakle nije riječ o imamima, ni po vokaciji ni po funkciji koju obavljaju. Oficijelni imami su direktno upošljeni od strane džemata i kao takvi ne mogu biti vijećnici Šure zbog mogućeg sukoba interesa. Imami su ti koji osiguravaju vjersku dimenziju, a kroz vjersko-etičku komisiju pri Šuri djeluju savjetodavno. Moglo bi se još mnogo toga kazati, ali se nadam da je ovih par informacija dovoljno da bi se bar djelimično razumio naš način organizovanja i funkciniranja.

REVIJA: Vijest da je u predstavničko tijelo muslimana u Luksemburgu, dakle Šura, uspjela izdejsstvovati konvencionisanje islama obradovala je mnoge. Možete li nam ovom prilikom pojasniti pravi značaj i navesti konkretne koristi postignutog sporazuma?

SELIMOVIĆ: Mi muslimani čvrsto vjerujemo u Božije određenje te da nas ono što je trebalo da nas zadesi svakako nije moglo mimoći. Tako i potpisivanje konvencije doživljam kao Allahovo davanje. Naravno ni u kom slučaju ne želim minimizirati, ili pak umanjiti doprinos svih onih koji su dugi niz godina istrajno radili na ovom projektu i bili svojevrsan ovozemaljski sebeb ovom za nas muslimane Luksemburga, a siguran sam i šire, historijskom događaju. Molim Njega Uzvišenog da sve trudbenike obilato nagradi i da to nađu na vagi njihovih dobrih dijela. Potpisivanje ugovora, tj. konvencije između vlade Luksemburga i Šure okončana je prva i najbitnija etapa u ovom procesu. Važno je naglasiti da ovo novo činjenično stanje koje proizlazi iz potpisivanja konvencije treba uokviriti novim zakonskim aktima, koji moraju biti usvojeni od strane Parlamenta. Svakako da ova pravna procedura iziskuje još vremena. Ja sam jedan od mnogih koji konvencionisanje doživljava jako korisnim uz potpuno poštivanje svih onih koji možda misle drugačije. Konvencionisanjem muslimanska vjerska zajednica postaje potpuno ravnopravna u odnosu na druge vjerske zajednice u Luksemburgu, te sa svim svojim specifičnostima postaje i zvanično dio državnog identiteta ove zemlje, a islam kao vjera dio pravnog sistema što svakako ranije nije bio slučaj. Potpisivanje konvencije nam se otvara mogućnost da budemo aktivni učesnici u rešavanju mnogih društvenih pitanja, koja mogu direktno ili indirektno utjecati na svakodnevni život muslimana u ovoj državi. Konkretno u prosvjeti, zatim u zdravstvenom sektoru, itd. Nikako ne treba zanemariti ni ekonomsku dimenziju. I na kraju, između ostalog, konven-

cionisanje ima ogroman značaj i za jačanje Šure kao institucije, što je za mene od neprocjenjive vrijednosti kako u pogledu povećanja mogućnosti za očuvanje vjerskog, a za nas Bošnjake i nacionalnog identiteta, tako i u pogledu zaštite od različitih oblika vjerskih i socijalnih devijacija.

REVIJA: Upoznati smo da je čitav proces pregovora koji su vođeni između predstavnika Šure i vlade Luksemburga trajao duži niz godina. Šta je, po Vama, bio ključni razlog te je upravo u ovom trenutku uspješno okončan taj proces?

SELIMOVIĆ: Prvi pokušaji na putu priznavanja islama za koje postoje pisani tragovi, u vidu potpisane peticije od nekoliko hiljada muslimana organizovane od strane Islamskog centra na Mameru, potiču još iz perioda prije postojanja Šure, tačnije iz 1999. godine, a neki tvrde da je bilo sličnih nastojanja i ranije. Formiranjem Šure 2003. godine ovaj proces je ponovno počeo od nule i konstantno je dobijao na snazi i na intenzitetu sve do današnjeg dana. Zanimljivo da je u ovom periodu, tačnije do kraja 2013. godine okosnicu Vlade činila CSV stranka koja se izjašnjavala afirmativno po pitanju konvencionisanja, ali nikada nije imala političke volje niti političke hrabrosti da proces priznavanja islama dovede do kraja. Uprkos činjenici da je Parlament još 2006. godine usvojio predloženi tekst, tadašnja konvencija nikada nije potpisana. Zanimljivo je da pomenuta politička partija nije osobito profitirala iz pomenutih političkih kalkulacija i neprincipijalnog odnosa naspram muslimana, već su na prošlim parlamentarnim izborima nakon 25 godina vlasti zabilježili poraz i preko noći postali opoziciona partija. Vlast je preuzeta od strane tri po orijentaciji liberalne partije: DP, LSAP i Zeleni. Zanimljivo je da je jedan od njihovih temeljnih koalicionih dogovora bio onaj koji je predviđao potpunu separaciju Države od uticaja Crkve i drugih vjerskih zajednica, te se trebalo pristupiti ukidanju čak i postojećih konvencija sa drugim vjerskim zajednicama. Vlada je početkom 2014. godine i otpočela zamišljene reforme uz intenzivne pregovore u koje su bile uključene sve interesne strane, a u kojima smo, sasvim ravnopravno učestvovali i mi od samog početka pa sve do kraja. Ovaj proces koji je imao mnogo zaokreta finalno je okončan potpisivanjem novih konvencija sa svim do tada konvencionisanim vjerskim zajednicama i po prvi put u svojoj historiji i sa muslimanima, 26. januara 2015. godine. Zanimljivo je i to da se ovo dogodilo u trenucima nimalo lahkim po muslimane Evrope.

REVIJA: Kao što ste već naveli, postignutim sporazumom sa Državom muslimanska zajednica Luksemburga između ostalog dobija i značajna finansijska sredstva. Negdje oko 450000 € na godišnjem nivou. Na koji način će pomenuta novčana svota biti iskorišćena?

SELIMOVIĆ: Da, tekst potpisane konvencije predviđa i dodjelu pomenutih novčanih sredstava, ali je isto tako tačno, kako sam već ranije naglasio, da ovaj proces još uvijek nije okončan i da će se na preuzimanje pomenutog novčanog fonda morati još malo pričekati. U ovom trenutku želimo samo naglasiti da naš rad inače karakteriše potpuna transparentnost tako da ona svakako neće ni ovdje izostati, tim prije što smo u potpunosti svjesni ogromne odgovornosti kada je u pitanju raspolaganje novčanim sredstvima, osobito

onim koji pripadaju našoj zajednici.

REVIJA: Naveli ste i pojasnili mnogobrojne pozitivnosti za muslimansku zajednicu koje proističu od konvencionisanja islama u Luksemburgu. Međutim, postoje i oni koje interesuje kako izgleda druga strana medalje. Naime, ono što želimo upitati je sljedeće: Koja je korist za državu Luksemburg od potpisivanja ovakve vrste ugovora? Uvjereni smo da ostvarivanje prava povlači za sobom i preuzimanje određenih obaveza spram Države?

SELIMOVIĆ: Svaka ozbiljna zajednica, bez obzira na njenu veličinu, funkcionira na principu balansa. Svako društvo u kome postoji korektan balans između prava i obaveza ima pravo na epitet zdravog društva, a ono prestaje to biti onda kada se taj balans poremeti. Upravo iz ovog razloga država Luksemburg je najveći dobitnik, iz razloga jer se konvencijom uspostavlja ovaj već dugo poremećeni balans. Kolektivna prava muslimana u odnosu na druge vjerske zajednice su dugi niz godina bila osporavana, a muslimani kao takvi diskriminirani, što je na duže staze moglo stvoriti osjećaj odbačenosti i dovesti do mnogih devijacija i neželjenih posljedica. Ovim činom Država je muslimanima poslala jasnu i hrabru poruku, poruku razumijevanja i poruku prihvatanja, te shodno tome i ja pozivam muslimane da je čuju. Po pitanju naših obaveza spram Države, ja zaista ne vidim neke druge obaveze, izvan nekih administrativnih, a koje nismo imali ranije u periodu poremećenog balansa.

REVIJA: Svjedoci smo da većina država, što je donekle i razumljivo, vrlo često nastoji instrumentalizirati predstavnike muslimana. U tom kontekstu ulažu ogromne napore kako se na čelu muslimanskih institucija nikako ne bi našli najsposobniji, najbolji i najbogobojazniji, već najpodobniji. Istinitosti navedenog možda i najbolje ilustrira stanje Islamske zajednice u Crnoj Gori, dok je još frapantniji primjer navedenog pojava frankenštajnske Islamske zajednice Srbije. Da li je i na koji način Šura kao vrhovno predstavničko tijelo muslimana u Luksemburgu za-

štitila sebe od sličnih scenarija koji bi se mogli desiti u budućnosti?

SELIMOVIĆ: Svi ovi detalji koje ste nabrojali, bar u našem slučaju, sasvim su relativni, jer sebe lično ne smatram ni najboljim, ni najsposobnijim, niti najbogobojaznijim, a Allahovom, dž.š., voljom već nekoliko godina na svojim plećima nosim, preuzimanjem obaveze predsjednika Šure, teško breme odgovornosti i molim svog Gospodara Uzvišenog da meni i ostaloj braci u Šuri pomogne da budemo od onih koji će izvršavati svoje obaveze na način sa kojim će On biti zadovoljan. Obzirom da sam jedan od članova osnivača Šure i bio sam njen član od trenutka njenog osnivanja pa do danas, odgovorno tvrdim da se država Luksemburg ni na koji način nije miješala po pitanju izbora naših predstavnika. Znam da ovo zvuči gotovo pa nemoguće, posebno za nas sandžačke Bošnjake, jer smo nažalost rasli u takvom ambijentu gdje se čak ni izbor pomoćnog radnika u Osnovnoj školi nije prepuštao slučaju, a kako mi se čini da situacija nije mnogo bolja ni danas. Po pitanju konkretnih primjera koje ste naveli i državama sa takvom negativnom praksom, definitivno je riječ o bolesnim društvima, društvima poremećenih vrijednosti. Decenijama, u kontinuitetu, držati određenu nacionalnu i vjersku zajednicu u podređenom i diskriminirajućem položaju te na tim i takvim osnovama graditi nekakvo demokratsko, prosperitetno društvo je najblaže rečeno čista šarena laža. Da stvar bude još komičnija, od pripadnika tih i takvih zajednica se očekuje da razviju i izgrađuju kod sebe osjećaj pripadnosti tom i takvom društvu. Neislamski bi bilo ne priznati da dobar dio krivice pripada muslimanima, te mišljenja sam da do njihove instrumentalizacije koju ste pomenuli dolazi samo onda kada muslimani pristanu da prodaju ono što se nizašta na dunjaluku ne prodaje: svoju čast, svoje dostojanstvo i svoj Ahiret, tj. svoju vjeru. U takvom halu lični interes se tretira kao interes zajednice, a sponzor dunjalučkih uživanja se pretvara u predmet obožavanja. Da nas Allah Uzvišeni sačuva od toga. Ovo sam namjerno naveo jer se u ovome nalazi i odgovor na posljednji dio Vašeg

pitanja, zato što svi zaštitni mehanizmi, ma kakvi oni bili, padaju u vodu onda kada dođe do ovakvih poremećaja na relaciji između čovjeka i Gospodara. Svakako da ovo ne bi smeo da bude izgovor za našu eventualnu pasivnost po ovom pitanju, tako da smo mi izradili nas izborni pravilnik koji se pokazao vrlo praktičnim i efikasnim.

REVIJA: Može li se očekivati da Luksemburg uskoro dobije i svog prvog muftiju? U tom kontekstu, shodno tome da, kako ste naveli, Bošnjaci predstavljaju minimum 2/3 muslimana u Velikom vojvodstvu, da li je za očekivati da eventualno budući muftija bude Bošnjak?

SELIMOVIĆ: Mi smo u potpunosti slobodni po pitanju naše organizacije i odabira muftije, a ja lično pitanje muftije doživljam isključivo kao organizaciono pitanje. Smatram da je za efikasno funkcioniranje našeg sistema neophodno prisustvo i kompetentnog vjerskog autoriteta. Bošnjak sam i ponosim se time, ali pri eventualnom izboru muftije na prvom mjestu mi je davanje prednosti kompetencijama koje takva osoba mora ispunjavati od kojih je i višejezičnost. Svakako da bi jedan od aduta budućeg muftije bilo i poznavanje bosanskog jezika. Naši visoki vjerski autoriteti, pogotovo na Zapadu, imaju ulogu ambasadora islama, i to u pravom smislu te riječi, što nas obavezuje da duboko vodimo računa o tome ko i kako predstavlja islam. Nisam od onih koji dobrovoljno prihvataju da žive pored društva u kom borave, držeći se njegovih margina, iščekujući šta će se dogoditi, već želim aktivno učestvovati u svim pozitivnim društvenim procesima i davati svoj doprinos u izgradnji boljeg i humanijeg ambijenta za cjelokupno društvo. Tome nas uči i na to nas podstiče naša divna vjera, što je na veliku žalost skoro u potpunosti bačeno u drugi plan od strane dobrog dijela današnjih muslimana, kao posljedica primetne nekompetencije značajnog broja naših vjerskih autoriteta na Zapadu.

REVIJA: Kakav je odnos Šure sa institucijom Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i sa Islamskom zajednicom u Srbiji? Postoji li za sada bilo kakav vid suradnje, te šta možemo očekivati po tom pitanju u budućnosti?

SELIMOVIĆ: Konkretni konstantni oblici saradnje se realizuju prvashodno na nivou džemata i to kroz različite oblike. Kada je riječ o Šuri, mi smo u više navrata tražili savjete od braće koja rade u ovim institucijama i ovom prilikom im se zahvaljujem na pruženoj pomoći. Naravno, mi smo u potpunosti otvoreni po pitanju svakog oblika saradnje koji može koristiti ljudima. Kao muslimani moramo težiti što širim oblicima uvezivanja, tako da je ideja Evropskog muftijstva, odnosno uvezivanje na nivou Evrope, kroz formiranje jednog zajedničkog tijela, naša realna potreba. Iskreno se nadam da ćemo na ovom polju u bliskoj budućnosti imati prilike da zajedno poradimo.

REVIJA: Svjedoci smo da je pošast islamofobije u zemljama zapadne Evrope u stalnom porastu. Atentat u Parizu, policijske racije u Belgiji, antimuslimanski protesti Pegide u Njemačkoj. Sve nabrojano je trenutna realnost država u Vašem okruženju. Kakve su reakcije na sve to javnog mnjenja u Luk-

semburgu? Da li je islamofobija i kod vas u porastu?

SELIMOVIĆ: Luksemburg je jako zanimljiva zemlja. Zemlja koja godinama odolijeva moćnim susjedima i njihovom uticaju, pritom znalački koristeći i uvozeći od istih sve ono što je pozitivno. Mnogo drže do društvenog mira i kohezije. Kao pojedinci prilično su iskreni i izuzetno jednostavni. Koriste se tuđim iskustvima, ali ponajviše značaja pridaju svojim. Ne znam da li su ove ili neke druge specifičnosti doprinijele da situacija bude sasvim drugačija u odnosu na okruženje, ali je sasvim sigurno da situacija ni izbliza ne podsjeća na njihovu situaciju. Podsjetit ću Vas još jednom da je konvencija, koja je inače i primarna tema ovog razgovora, potpisana 26. januara 2015. godine, što u potpunosti ide u prilog ovome što sam kazao. Ovim gestom Luksemburg je trasirao put kojim treba ići u borbi protiv različitih oblika ekstremizma i radikalizacije, bez obzira sa koje strane oni dolazili, a od kojih pati našnje društvo.

REVIJA: Da li ste upoznati, postoje li slučajevi osporavanja prava na nošenje hidžaba u osnovnim i srednjim školama u Luksemburgu?

SELIMOVIĆ: Bilo je nekih pojedinačnih slučajeva, gdje smo mi kao predstavnički organ muslimana bili prinuđeni reagirati. Radi se o slučajevima prilikom kojih su pojedini prosvjetni radnici i školski upravitelji pokušavali izazivati probleme pozivajući se na interne školske pravilnike, a pritom zaneamarujući zakon, što je aktuelni ministar prosvjete Meisch 2014. godine javno i potvrdio te u zvaničnom dopisu svim školama pozvao na toleranciju hidžaba u školskim klupama. Z adovoljni smo trenutnim stanjem po ovom pitanju.

REVIJA: Za sami kraj, dozvolite nam da Vas upitamo sljedeće. Uzimajući u obzir Vaše iskustvo i poznavanje dosadašnjeg evolutivnog procesa muslimanske zajednice u Luksemburgu, koje su Vaše projekcije te kakvom vidite muslimansku zajednicu u Velikom vojvodstvu 2025. godine, inšallah?

SELIMOVIĆ: Mi smo u odnosu na zemlje iz okruženja izuzetno mlada zajednica koja tek počinje polahko da sazrijeva. Uz svu skromnost, ipak mogu reći da iza nas postoje određeni rezultati na kojima prije svega zahvaljujemo Uzvišenom Stvoritelju. Obzirom da se radi još uvijek o prvoj generaciji muslimana ove države, naša obaveza je da postavimo čvrste temelje na kojima će buduće generacije nastaviti nadogradnju. Pasivizam mnogih i nepostojanje svijesti o potrebi njihovog angažovanja u znatnoj mjeri usporava čitav proces čvrstog etabliranja islama u ovoj zemlji, ali smo ipak na dobrom putu da to uz Allahovu, dž.š., pomoć i ostvarimo. Sazrijevanje zajednice trebalo bi da prate projekti koji će obezbijediti konstantan napredak muslimanske zajednice. Ubijeden sam da i za buduće uspjehe naše zajednice itekako imamo potencijala. Imajući u obzir dosadašnje društvene uslove i pogodnosti koje uživamo, za eventualne buduće neuspjehe u Luksemburgu, muslimani bi morali tražiti krivca isključivo u sebi. Optimista sam, jer krajnje je vrijeme da se muslimani uozbilje i da se mnogi od njih otmu letargiji i postanu društveno korisni.

Alen Džarković

HISTORIJA, SLOBODA...

Kako se srbijansko društvo želi ogrnuti velom demokratije I prava čovjeka a preko slobode govora I izražavanja, bez posebnih posljedica po onoga koji izgovara, tako se I nama Bošnjacima da u pravu da slobodno kažemo I izrazimo svoje mišljenje, nalazi prilika da svijet oko nas ponovo podsjetimo na sistemski egzodus u zadnjoj deceniji dvadesetog stoljeća, ali I na neke druge događaje prije zadnje decenije XX stoljeća. Naredni redovi dat će samo kratak podsjetnik na značajne događaje u prošlosti ali I na aktuelne događaje u sadašnjosti, komparacija I zaključak ostaju na volju čitaoca. U čast Revije Sandžak koja je svoje prvo izdanje doživljela u Prijepolju daleke 1932. Godine obaveza nam je kao autorima ali I čitaocima da se odgovorno ponašamo prema više od 80 godina staroj tradiciji pisanja I da svijetu ponudimo objektivne I stvarne činjenice.

Izdanje ovog februarskog broja Revije Sandzak ostavit će iza sebe značajne historijske datume koji su se desili u mjesecu februaru, neke od njih napominjem čisto podsjećanja radi, da bi čitalac imao priliku da se podsjeti.

Daleke 1919. Godine u februaru mjesecu je osnovana politička partija JMO= Jugoslovenska muslimanska organizacija (Jugoslovenska muslimanska organizacija nastaje ujedinjenjem bosnjackih lokalnih političkih organizacija u februaru 1919. godine. Imala je i svoj politicko-informativni list - Vrijeme. Prvi predsjednik JMO bio je tuzlanski muftija hadzi hafiz Ibrahim Maglajlić, a JMO je na izborima za Ustavotvornu skupstinu Kraljevine SHS raspisanim novembra 1920. u BiH osvojila najveći broj glasova i 24 mandata. Istaknuti član I prvi predstvanik tadašnjih Bošnjaka muslimana u vladi SHS bio je Mehmed Spaho)

27. februara ove godine se navršava 22. Godine od otmice Bošnjaka iz voza u stanici Štrpci. Paravojne jedinice pod komandom Milana Lukića izveli su tada iz voza "Lovćen 671" koji je saobraćao na realciji Beograd - Bar, 18 Bošnjaka I jednog Hrvata. Odveli su ih I pogubili, kosti osim njih trojice (Halil Zupčević, Rasim Ćorić I Jusuf Rastider) ni dan danas nisu pronađene. Prije nekoliko mjeseci desilo se hapšenje ostalih osoba uključenih u ovaj zločin, deset u Bosni I Hercegovini a pet u Srbiji, nakon dvadeset I jedne godine od zločina. Devet dana pred otmicu u Štrpcima desilo se granatiranje sela Kukurovići (selo na granici Srbije I Bosne I Hercegovine) nadomak Priboja (18. Februar 1993. I 11 april 1993.) kada je od strane Uzičkog korpusa (kojeg su između ostalog činili stanovnici Užica I Nove Varoši) granatirano selo Kukurovići (naseljeno najvećim djelom Bošnjacima muslimanima) I tom prilikom ubijene tri osobe (Uzeir Bulutovića, Mušan Husović i Fatima Sarač) a više stambenih objekata porušeno do temelja (11 aprila 1993. Godine je akcija paljenja stambenih I pomoćnih objekata dovedena do kraja) Fond za humanitarno pravo je pokrenuo postpak pred sudom u Užicu zbog pomenutog zločina I taj postupak je prosljeđen Tužilaštvu za ratne zločine. Nepunih deset godina (u organizaciji BKZ, Islamske zajednice, društva "Ikre") se u Prijepolju na ovaj dan 27. Februara održava mimohod šutnje za nevino stradale u Štrpcima I time se želi poslati poruka ostatku svijeta da je potrebno živjeti sa razlikama a ne ih uništavati, da je svetost života nepovrediva I da je nema pravo niko amnestirati, da niti jedna religija I vjerezakon nemaju pravo osporiti život drugog I drugačijeg I to pravdati voljom Božijom. Sve navedeno se permanentno dešava u stvar-

nosti, tu oko nas I mi smo svjedoci toga. Težnja za slobodom se dešava u stanju okupacije I želje za kontrolom.

Spomenik otehim u Štrpcima koji se nalazi u Prijepolju, pored Šarampovskog mosta, nema imena svih otehim već samo ime na osoba koje su iz Prijepolja, njih osam dok ostali "voljom I odlukom" lokalnih političara nisu zaslužili ime na spomeniku. Bez postojanja ropstva I diskriminacije, ne bi znali šta je sloboda niti šta su njeni pokazatelji I odrednice. Sloboda se različito razumjeva I shodno razumjevanju se I interpretira. Sloboda je utkana u identitet čovjeka pojedinačni I kolektivni. Sloboda se manifestuje kao nagon čovjeka da nesmetano živi I radi, razvija se I usavršava, slobodno kreće I slobodno živi. Međutim, desilo se da je u poremećaju shvatanja slobode došlo do suprotnosti u razumjevanju slobode u praksi, pa je čovjek drugom čovjeku ograničio slobodu govora, kretanja, usavršavanja, slobodu I pravo na život. Ovakvo stanje se u zavisnosti od intenziteta može nazvati diktaturom a nekada I vojnom agresijom. Sloboda ima svoje norme I pravila koje je određuju I uređuju I ona ne može biti nedodirljiva. Krešenje istih se naziva diskriminacijom I ona je zakonom kažnjiva. Zato je obaveza svakog čovjeka koji nije u ropstvu i kontroli da razvija slobodu sebe i drugog čovjeka, da gradi i čuva ustanove koje unapređuju slobodu i njene odrednice, u suprotnom bit će prinuđen da brani svoj život, svoju egzistenciju, svoju kuću, svoju domovinu.

Nije čudo što se ljudi protiv spomenicima nedužno nastradalih, jer spomenik nevinima je opomena živima, da je nasilje i nepravda moguća a pravda i istina spora i rijetko dostižna.